

Eesti maaelu arengukava 2014 – 2020 ettevalmistava juhtkomisjoni VII istung

PROTOKOLL

10.10.2012 nr. 7

Algus kell 10:30, lõpp 16:00

Koht: Põllumajandusministeerium, Tallinn

Juhatas: Ants Noot

Osalejad: Illar Lemetti, Toomas Kevvai, Kalle Liebert, Marko Gorban, Ivar Sikk, Jaan Kallas, Hannes Aamisepp, Raul Rosenberg, Kaja Peterson, Sirje Potisepp, Roomet Sõrmus, Kaul Nurm, Üllas Hunt, Piret Treiberg, Kalle Talviste, Andrus Ristkok, Kalle Reiter (Raimond Strastini asemel), Tiina Saron, Tiiu Rüütle, Indrek Laas, Priit Põllumäe (Ants Varblase asemel), Merit Mikk, Jaanus Marrandi (Toomas Timmuski asemel), Margus Timmo, Rando Värnik, Eha Paas.

Puudusid: Peeter Seestrand, Ivar Tedrema, Kalle Küttis, Madis Kaldmäe, Katrin Noorkõiv, Marina Kaas, Alar Oherd.

Kutsutud: Helir-Valdor Seeder, Viive Kupits, Liina Stranberg-Plaado, Mai Talvik, Ove Pöder, Katrin Rannik, Vivia Aunapuu-Lents, Merle Saaliste, Enn Sökk, Merilin Truuväärt, Andrus Rahn, Piret Kljutšivski, Mati Tõnismäe, Liina Jürgenson, Magnus Urb, Eve Salumaa, Helen Raun, Madis Reinup, Karmen Limmer

Protokollis: Sille Rähn

Istungi helisalvestused ja ettekanded on kättesaadavad Põllumajandusministeeriumi (PM) kodulehel: <http://www.agri.ee/juhtkomisjoni-istungid/>.

1. Sissejuhatus ja päevakorra tutvustus

Sissejuhatus MAK 2014–2020 ettevalmistava juhtkomisjoni 7. istungile tegi juhtkomisjoni esimees Ants Noot.

Juhtkomisjoni istungi raames antakse tagasiside esitatud MAK 2014-2020 meetmete valiku kohta tehtud ettepanekutele. Augusti lõpuks esitasid juhtkomisjoni liikmed omapoolsed ettepanekud MAK 2014-2020 meetmete valiku kohta. Oleme esitatud ettepanekud läbi analüüsinud ning meie poolsed vastused ettepanekutele on leitavad juhtkomisjoni liikmetele saadetud tabelist. Sisuline töö meetmete osas hakkab toimuma meetmepõhistes töögruppides. Meetmete osas, mille valiku puhul on meil ühine arusaam, et nende rakendamine on vajalik, oleme diskussioone juba alustanud.

Kuivõrd maaelu arengu poliitika on uuel programmiperioodil kaasatud koos struktuurifondide ning kalandus- ja merendusfondiga ühtsesse strateegilise planeerimise protsessi, mille osana riiklikul tasandil koostatakse partnerluslepe, siis Rahandusministeerium annab ülevaate selle koostamise protsessist. Juhtkomisjoni liikmetel on varasematel kordadel olnud palju küsimusi muude poliitikate panusest maapiirkonna arengusse, loodetavasti saavad need selle ülevaate raames ka vastuse. Samuti on juhtkomisjonis mitmel korral küsimusena tõstatatud toetuse vormid, eelkõige finantsinstrumentide kasutamine MAK 2014-2020 raames. Sellest tulenevalt tutvustatakse, milline on EL poliitika raamistik selles osas ning MES jagab oma kogemusi finantsinstrumentide kasutamise võimaluste osas.

Päevakava väliselt antakse ülevaade Biomajanduse strateegia koostamise ettepanekust.

2. MAK 2014-2020 meetmete valiku ettepanekud (M. Gorban, Põllumajandusministeerium)

Küsimused aruteluks:

- 1) Millised on valdkonna olulisimad probleemid?
- 2) Millised tegevused on nende lahendamiseks teie jaoks prioriteetsemad?
- 3) Millistest olemasolevatest meetmetest olete valmis uute lisamise korral loobuma?

Arutelu

Arutelu toodi olulise probleemina välja töökohtade vähesus ja inimeste lahkumine maapiirkonnast. Põllumajandussektoris on töökohtade loomise asemel vajalik olemasolevate säilitamine. Mitmekesistamine peaks tooma maapiirkonda uusi tegijaid, kuid MAK 2014-2020 ei saa siin olla ainus instrument. Samuti on oluline leida kasutus olemasolevale loodud infrastruktuurile ning külamajade toimimine multifunktsionaalsete teenuskeskustena. Rõhutati nõuande ja teadmussiirde olulisust ning nende kättesaadavust ettevõtjatele, samuti ka külaseltsidele. Erialase nõuande pakkumise seisukohast peeti vajalikuks süsteemi avamist erialaorganisatsioonidele. Külaarengu meetme rakendamisel läbi Leaderi ei tohiks need tegevused tahaplaanile jääda, mistõttu tuleks kaaluda minimaalse mahu ettenägemist vastavatele tegevustele. Toodi välja, et programmi koostamise üheks osaks on ka keskkonnamõju strateegiline hindamine. Vajalik on, et IT-lahendused, hakkaksid toetama uue MAK 2014-2020 ja kõigi meetmete rakendamist. Kui teatud meetmete puhul öeldakse, et neid peaks rahastama muudest allikatest, siis peaks

välja tooma ka alternatiivsed rahastamisallikad. Rõhutati ÜPP II samba tasakaalustavat mõju I samba suhtes (sh keskkonna seisukohast), et erineva suurusega ettevõtjad oleksid võimelised konkureerima Eesti ja EL turul. Leiti, et käesoleva programmiperioodi eesmärk, et valdav enamus põllumajandustootjaid peaks olema konkurentsivõimelised perioodi lõpuks, on endiselt asjakohane. Oluliste teemadena nimetati väikeste põllumajandusettevõtete arendamist, põlvkondade vahetust, lühikest tarneahelat ja ühistegevust. Keskkonna valdkonnas toodi olulisimate teemadena välja veekvaliteet ja Natura 2000 alad. Leiti, et MAK 2014-2020 peaks keskenduma põllumajanduse ja toiduainesektori konkurentsivõimele ning et seejuures ei tohiks piirata elujõulist ettevõtlust. Äärealade ühe võimalusena toodi välja olemasolev maaressurss, mille kasutamiseks vajalik võimaldada mittepõllumajanduslikel ettevõtjatel alustada tegevust põllumajanduse valdkonnas. Toodi välja erinevaid keskkonnaalaseid nõudeid, mida põllumajandustootjad peavad täitma ja mille osas tuleks toetused ette näha. Ühistegevuse puhul rõhutati toodangu ühisest koondamisest järgmise sammu, töötlemise ja turustamise astumise vajadust. Leiti, et põllumajandustootjad, peaksid teatud hetkest alates ka ise suutma toime tulla, samas struktuursete muudatuste seisukohast ei peaks vaatama üksnes Eestit, vaid EL-i laiemalt ning Eesti ettevõtjate positsioone EL konkurentidega võrreldes.

Põllumajandusministeerium tõi omalt poolt välja, et IT-süsteemide arendamisega uueks perioodiks tegeletakse. Samuti on koostöös MES-iga käimas nõuandesüsteemi arendamine. Põllumajanduse investeringute puhul ei ole välistatud ka muude ettevõtjate taotlemine, kuid see sõltub põllumajandusettevõtja definitsioonist. MAK 2014-2020 üheks põhimõtteks peaks olema positiivsete struktuursete muudatuste saavutamine. Leader administreerimiskulude puhul on vaja eraldi analüüsi, kas pärast käivitamisfaasi on samasuguses mahus kuludega jätkamine põhjendatud. Juhtkomisjon võiks kujundada seisukoha, mis puudutab Natura 2000 meetmete toetamist MAK 2014-2020 raames, kuivõrd see on ka juhtkomisjoni üheks ülesandeks.

Põllumajandusminister leidis, et ÜPP ja MAK 2014-2020 ei saa hakata põhiliseks keskkonnapoliitika rahastajaks. Meie saame keskkonda käsitleda niivõrd, kui ta on seotud põllumajandusega – veekvaliteet, sõnnikuhoidlad, mullakvaliteet ja -kaitse. Natura 2000 metsa alade toetamise osas ei peaks valitsus seda arutama ilma juhtkomisjoni seisukohata. Natura 2000 metsaalade loomine oli selge keskkonnapoliitika, seega peaks ka piirangute kompenseerimine tulema vastava poliitika eest vastutava ministeeriumi haldusala vahenditest. Milliseid piiranguid me peaksime MAK 2014-2020 raames kompenseerima ja kui palju, on üldisem ja laiem teema. LFA alade uue määratluse puhul ei ole kindel, et see uuel perioodil rakendub, kuna mitmete liikmesriikide poolt on sellele vastuseisu. Leader puhul oluline, et kõik projektid oleksid jätkusuutlikud, see tuleb tagada läbi kohaliku otsustusprotsessi. Kvalifitseeritud töajõud – ainult töökohtade loomine ei ole probleem, probleemiks on ka elamistingimused maal. Uue perioodi väljatöötamisel peaksime seda arvestama. Järgmise perioodi MAK 2014-2020 eelarve osas võiks optimistlike stsenaariumide kohaselt säilida praegune maht.

3. Ülevaade Euroopa Liidu vahenditest 2014-2020 perioodil rahastatavatest eesmärkidest ja lahendusteedest: protsess ja valiku ettepanek (M.Urb, Rahandusministeerium)

Arutelu

Tehti ettepanek sõnastada 4. eesmärk ümber järgmiselt – loodusressursside säästlik majandamine. Küsiti, kas on arutatud Leader-lähenemise kasutamist muude fondide raames. Küsiti, millal uue programmiperioodi meetmed rakenduvad.

Rahandusministeerium vastas, et hetkel tehakse strateegilisi otsuseid eesmärkide ja üldiste lahenduste osas. Eesmärgid ja lahendused on sõnastatud koostöös ministeeriumide ja partneritega. Järgmises etapis liigutakse meetmete juurde ehk kuidas eemärke on plaanis saavutada. Pärast valitsuse otsust strateegilistes küsimustes, saab koos muude sekkumismehhanismidega edasi arutada Leader muudesse fondidesse laiendamist. Uue perioodi meetmed peaks käivituma kiiremini kui sel perioodil, selle perioodi programmeerimisega saadud õppetunde on protsessi planeerimisel arvesse võetud.

Kuivõrd 2014-2020 perioodil EL vahenditest rahastatavate eesmärkide ja lahenduste valik sisaldab keskkonda puudutava eesmärgi raames elurikkuse säilitamise ja taastamise lahendused, mis hõlmab ka kõrge loodusväärtusega põllu- ja metsamaad, siis soovis Põllumajandusministeerium saada juhtkomisjoni seisukohta, kas Natura 2000 toetus põllu- ja metsamaale peaksid olema rahastatavad MAK 2014-2020 raames või riigieelarvelistest vahenditest. Juhtkomisjoni seisukoha kujundamine on vajalik, et juhtkomisjon saaks enne valitsuse otsust teha ettepanekuid partnerluslepe ja MAK 2014-2020 kohta.

Arutelu tulemusena lepidi kokku, et juhtkomisjoni seisukohta selles küsimuses ei võeta vastu kohapeal, vaid juhtkomisjoni liikmetele jäetakse piisavalt aega konsulteerida nende poolt esindatava(te) organisatsiooni(de)ga. Selleks kujundatakse juhtkomisjoni seisukoht kirjaliku protseduuri teel.

4. Finantsinstrumentid: ülevaade finantsinstrumentidest (O. Põder, Põllumajandusministeerium), finantsinstrumentide kasutamise võimalused MAK 2014-2020 raames (M. Reinup, Maaelu Edendamise Sihtasutus)

Arutelu

Küsi, mis võimaliku fondi taastab, kui osa ettevõtlusesse minevatest vahenditest lähevad kaduma ettevõtete ebaõnnestumise korral ja kas fond peab vahendid taastootma. Toodi välja, et ettevõtjatel peaks olema valikuvabadus, kas taotleda tagastamatut investeringutoetust või garantiid, kuivõrd ettevõtetal on erinevad vajadused, nt teatud juhtudel ei pruugi 100 000 eurost tagastamatust abist piisata äriplaani ellu viimiseks, samas oluliselt suuremas mahus laen võib aidata seda teha. Tunti huvi, kui suur see fond peaks MAK 2014-2020 puhul olema, et ta realselt tööle hakkaks ning mis see fond on ja kust sinna täiendavad vahendid juurde tulevad. Toodi välja, et instrument võimaldaks investeringuid paremini sihistada. Küsiti, kuidas vesiviljeluse näite puhul intressid määrati. Välja toodi, et turul on puudu pikaajalisest rahast ning hoiu-laenuühistute näitel ka vahenditest väikelaenude andmiseks.

MES selgitas, et fondi ei peagi taastama, nt investeringutoetuste puhul, mis on tagastamatu abi, ei taastata samuti neid vahendeid. Euroopa kogemus finantsinstrumentide puhul on, et sõltuvalt tegevustest ja riskidest ongi 30% kadu viie aasta jooksul. On valikute küsimus, kui suuri riske fondiga võtta – võimalik vahendeid kasutada ka riskikapitalina. Ettekandes kasutatud näite puhul ongi MES fondi haldur ning erasektori raha kaasatakse konkreetsetesse projektidesse. Intressid sõltuvad sellest, kui palju pank konkreetsetesse projekti laenab, teenitavad intressid jäävad samasse fondi. Raha jääb fondi, kuigi riigil on teoreetiline võimalus see sealt välja võtta. Fondi maht sõltub konkreetsetest meetmetest ja nende disainimisest. Oluline on leida turutõrked, kus sellised instrumendid on vajalikud.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM) tõi välja positiivset kogemust finantsinstrumentidega käesolevast perioodist. MKM tõi ka välja, et Arengufondi juurde on riskikapitalifond juba tehtud, samuti on olemas stardi- ja mikrolaenu garantii ning tegi ettepaneku eraldi kohtumiseks MKM, Põllumajandusministeeriumi, Kredexi ja MES-i vahel.

5. Biomajanduse strateegia (A.Noot, Põllumajandusministeerium)

Biomajandus hõlmab peaaegu kõiki tööstus- ja majandussektoreid, kuid peamiselt baseerub see valdkond just põllumajandusel, kalandusel ja metsandusel põhinevatel tööstustel, mis toodavad, majandavad või muul moel kasutavad bioloogilisi ressursse. Strateegia on hetkel väljatöötamiskavatsuse staadiumis ning see on lähiajal kavas saata kooskõlastamiseks. Kui väljatöötamiskavatsus saab valitsuse poolt heakskiidu, siis alustatakse lähikuudel strateegia enda väljatöötamisega, mida on plaanis teha koostöös sotsiaalpartneritega. Strateegia koostamine on osa riigi tasandil toimuvast strateegilise planeerimise protsessi korrastamisest.

6. Kokkuvõte

Juhtkomisjoni 7. istungil käisime veelkord läbi MAK 2014-2020 meetmete valiku. Samuti on juhtkomisjoni tulemusel kindlasti parem ülevaade, kuidas muud poliitika panustavad maapiirkonna arengusse ning millised on arengud partnerluslepe koostamisega. Finantsinstrumentide puhul sai antud üldine ülevaade, mille jätkuks on erinevate meetmete puhul kavas eraldi analüüsida, kas ja millisel kujul nende rakendamine on vajalik.

Alustanud oleme temaatiliste meetmepõhiste töögruppidega, kuhu kaasame lisaks juhtkomisjoni liikmetele ka muid organisatsioone, eksperte. Vastavalt sellele, kuidas erinevates töögruppides jõuame MAK 2014-2020 meetmelehtedeni, toome need edaspidi jooksvalt arutamiseks MAK 2014-2020 juhtkomisjoni istungitele. Seega on aasta lõpp planeeritud MAK 2014-2020 meetmete teemalisteks aruteludeks. Aasta lõpuks loodame kõik meetmed MAK 2014-2020 juhtkomisjonist läbi käia. Seega on sel aastal kindlasti veel mitu juhtkomisjoni istungit toimumas. Tervikliku MAK 2014-2020 valmimise ja heakskiiduni juhtkomisjonis me sel aastal tõenäoliselt veel ei jõua.

Lähiajal algatame kirjaliku protseduuri Natura 2000 meetmete MAK 2014-2020 raames rahastamise kohta. Ministeerium on vastava kirja välja saatnud 15.10.2012 nr 6.1-13/1967. Kooskõlas juhtkomisjoni protseduureeglitega, palutakse esitada seisukohad 5 tööpäeva jooksul, s.o hiljemalt **22. oktoobriks**, aadressil anne-liisi.mandmets@agri.ee.

Järgmise juhtkomisjoni toimumisajast teavitame juhtkomisjoni liikmeid jooksvalt.

Ants Noot
Komisjoni esimees

Sille Rähn
Protokollija